

ESBALUARD MUSEU D'ART CONTEMPORANI DE PALMA

Berta Sureda

El museu com espai d'experimentació institucional

Al maig del 2015, intel·lectuals i professionals de la cultura signaven el Manifest «Per una democratització urgent i real de les institucions culturals». Denunciaven, entre altres coses, la tendència a instrumentalitzar les institucions i les polítiques que aspiraven a monopolitzar el debat públic, utilitzant els museus com a aparador i espai de propaganda partidista. Aquesta denúncia esdevé, al meu parer, el debat clau del paper de la institució museu avui. La recuperació d'un espai per a la institucionalitat cultural democràtica «real».

Durant el meu pas pel Museu Reina Sofia de Madrid, vàrem treballar molt profundament per trobar l'equilibri entre la missió del museu com a custodi d'una col·lecció -amb tot el que això genera- i la necessitat (o l'obligació com a institució pública democràtica) d'obrir el museu a les múltiples veus de la ciutadania. I donat que, evidentment, aquestes dues funcions estan també interconnectades, calia entendre el museu com un espai rizomàtic complex, un espai de relacions, entrecreuament de discursos i experiències estètiques, de transgressions, contradiccions i interpel·lacions bidireccionals.

En la meua etapa a l'Ajuntament de Barcelona, com a una de les responsables en el disseny i implementació de polítiques culturals, ens vam adonar que un dels grans reptes que haurien d'abordar les noves polítiques, en aquest moment de transformacions socials i polítiques radicals, es aquesta relació entre les institucions culturals i la ciutadania. Concebre les institucions com a espais de circulació de sabers, coneixement i experiències, de producció de discursos i narracions, d'espais que interpel·len i als que interpel·lem, es acceptar que les institucions han de cedir espais a la ciutadania -espais que, d'altra banda, son de la pròpia ciutadania- perquè participin activament en la seva construcció.

Però, per la política cultural tradicional, cedir espais de decisió a la ciutadania, significa pèrdua de poder en tant que representa una pèrdua de capacitat per utilitzar les institucions al servei dels interessos polítics del moment. I sovint, potser cada vegada

menys en el cas dels museus que treballen en l'àmbit de les pràctiques artístiques contemporànies, per les direccions dels museus cedir aquests espais de participació a professionals independents o xarxes ciutadanes en el propi desenvolupament dels projectes significa, al seu torn, pèrdua de *control* en la definició del projecte artístic.

Trobar aquests equilibris, o potser més ben dit generar aquestes tensions, ens porta cap a un model d'institució-museu com a espai compartit, com a espai comú, reflex dels desigs i els conflictes de la societat, lloc de divergència i de crítica, multiplicador de relats i experiències artístiques plurals.

Ens cal, doncs, explorar nous paradigmes d'intervenció cultural que s'adeqüin al que la societat actualment està reclamant: democràcia real a tot l'entramat institucional. I la institució museu, com a espai de producció de coneixement i dels grans debats del pensament crític, té l'oportunitat única de liderar aquest procés d'experimentació de noves formes de governança institucional.

Biografía

Licenciada en historia del arte. Tiene una larga trayectoria en la gestión cultural. Fue coordinadora de exposiciones del Instituto de Promoción Urbanística (1988), la Olimpiada Cultural (1989-1992) y de actividades escénicas del Festival de Otoño y el Festival de las Artes de Barcelona. En 1992 se incorpora al equipo del CCCB como coordinadora y responsable de la Unidad de Exposiciones y, más tarde, como directora del Departamento de Servicios Culturales. Al frente de la Entidad Autónoma de Difusión Cultural generó un programa de apoyo a creadores y entidades, nuevas líneas de ayuda a la investigación, creación y difusión de proyectos artísticos e impulsó la red de centros de creación en Cataluña. Desde junio de 2008 hasta 2015 fue directora de Actividades Públicas del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía. Berta Sureda es comisionada de Cultura en el Ayuntamiento de Barcelona desde 2015, y dirige l'Institut de Cultura de Barcelona.